

Factsheet Wet Werk en Bijstand (WWB)

Stand van zaken

De WWB is het sluitstuk van de sociale zekerheid. Gemeenten voeren de wet uit. Het doel van de wet is het bevorderen van maatschappelijke deelname van mensen, het liefst via een betaalde baan. Als een betaalde baan nog niet mogelijk is, verstrekt de gemeente een uitkering voor de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan. Gemeenten kennen een grote beleidsvrijheid om maatwerk te leveren. Tegenover deze gemeentelijke autonomie staat een eigen financiële verantwoordelijkheid. En een prikkel voor het beperken van de instroom en het bevorderen van de uitstroom.

Financiering

- Gemeenten krijgen van de rijksoverheid twee budgetten: een inkomensdeel en een werkdeel. Uit het inkomensdeel worden de uitkeringen betaald. Uit het werkdeel worden de re-integratieactiviteiten betaald. Vaststelling van de budgetten gebeurt jaarlijks in september.
- Gemeenten moeten zelf eventuele tekorten op die budgetten aanvullen. Daar staat tegenover dat overschotten op het inkomensdeel in de gemeentekas vloeien. Het is dus zaak voor

gemeenten om zo weinig mogelijk instroom in de bijstand te hebben en zo veel mogelijk uitstroom.

- Als de gemeente het werkdeel niet volledig uitgeeft, mag een deel mee naar het volgende jaar. In 2009 zijn de geldstromen voor volwasseneneducatie, inburgering en re-integratie samengevoegd in het Participatiebudget (zie ook apart factsheet Participatiebudget).

Regionale samenwerking

Voor veel kleine gemeenten is het beleid rond sociale zaken te complex om alleen uit te voeren. Zij kiezen daarom voor samenwerking met andere gemeenten. Dit gebeurt via een intergemeentelijke sociale dienst. De gemeenteraad draagt dan bevoegdheden over aan zo'n gemeenschappelijke dienst.

Informatieverstrekking

Onder de WWB sturen gemeenten niet langer grote hoeveelheden gestandaardiseerde verantwoordingsinformatie naar het rijk. In plaats daarvan bepaalt de gemeenteraad voor een groot deel zelf welke informatie nodig is. Raad en college maken duidelijke afspraken over de informatie die naar de raad gaat.

Ontwikkelingen

In 2007 sloten rijk en VNG een bestuursakkoord. De afspraken zijn:

- Gemeenten krijgen zekerheid over de hoogte van de budgetten voor de WWB.
- De omvang van dat macrobudget staat vast tot 2011.
- Zowel winst als verlies komen voor eigen rekening van de gemeenten, binnen een bepaalde bandbreedte.

In 2007 en 2008 hadden gemeenten voordeel van deze regeling. Door de economische crisis is dit vanaf 2009 afgelopen. Ondanks een forse verhoging van het inkomensdeel vanaf 2010, krijgen veel gemeenten te maken met een forse financiële tegenvaller.

Nieuwe regelgeving

Jongeren onder de 27 jaar die bij de gemeente aankloppen omdat ze niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien, vallen vanaf 1 oktober 2009 niet meer onder de WWB. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht jongeren een werk- of leeraanbod, of een combinatie daarvan te doen. Accepteren ze het werkaanbod, dan ontvangen ze salaris van de werkgever.

Bij acceptatie van het leeraanbod krijgt de jongere een inkomen dat even hoog is als de huidige bijstandsuitkering. Dit is de kern van de Wet Investeren in Jongeren (WIJ). Het aanbod wordt afgestemd op de situatie van de jongere. Accepteert de jongere het aanbod niet, dan krijgt hij ook geen uitkering van de gemeente.

Ontwikkelingen

Door grote inspanningen van gemeenten en de gunstige conjunctuur daalde de afgelopen jaren het aantal bijstandsgerechtigden fors. Die tendens is echter voorbij. Door de slechte economische omstandigheden in 2008 en 2009 doen de komende tijd waarschijnlijk veel meer mensen een beroep op de bijstand. Het budget groeit echter niet navenant mee.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de aanpak van mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Eind 2008 heeft de commissie-De Vries een advies uitgebracht met mogelijk verstrekkende gevolgen voor de wijze waarop arbeidsgehandicapten in de toekomst naar werk moeten worden toegeleid. Dit heeft ook consequenties voor de sociale werkvoorziening en de wijze waarop die wordt uitgevoerd. Als de plannen realiteit worden, betekent dit meer regie voor gemeenten voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en een verhoging van arbeidsparticipatie van arbeidsgehandicapten.

Inzet gemeenten

De WWB omschrijft helder de taken en bevoegdheden van gemeenteraad en college. De raad heeft bij de uit-

voering van de WWB een kaderstellende en controlerende rol. Het college voert het beleid uit en legt daarover verantwoording af aan de raad.

Wat zijn de taken van de raad?

- De raad stelt allereerst kaders door het vaststellen van vijf verordeningen. Het gaat om verordeningen op de gebieden re-integratie, handhaving, fraude, toeslagen en cliëntenparticipatie.
- De raad stelt een beleidskader op voor sociale zaken en arbeidsmarktbeleid. Hierin geeft de raad de doelen aan en hoe zij het beschikbare budget wil uitgeven.
- De raad stelt vast welke re-integratievoorzieningen er komen en voor welke doelgroepen.

Gezien de druk op het budget is het zaak om binnen de gemeente een goede inhoudelijke discussie te voeren over de inzet van middelen.

Aan het vaststellen van beleidskaders zit de controlerende taak vast. De raad bepaalt immers of de doelen zijn bereikt en of het budget doeltreffend is ingezet. Ook hier maken gemeenten eigen keuzes. Het toezicht van de gemeenteraad op de uitvoering van de WWB is leidend voor de kwaliteit van het beleid.

Uit het bovenstaande blijkt dat er een forse taak voor de gemeenten weggelegd is. Lokale sturing door de gemeenteraad en het college van B&W is van groot belang. Dit vormt een belangrijke aanvulling - zo niet een belangrijk tegenwicht - op sturing en uitvoeringspraktijk van beleidsmakers, managers en uitvoerende professionals bij de lokale uitvoeringsorganisaties.

De gemeenteraad moet de inhoudelijke afwegingen voor het beleid bespreken. En daarbij niet alleen kijken naar de prikkel op het financiële gedeelte van de WWB. De VNG wil gemeenteraden hierbij ondersteunen en faciliteren.

Aanbod vanuit VNG

U vindt meer informatie op www.vng.nl > Sociale Zaken. Hier staan ook uitgewerkte voorbeelden.

Specifiek voor de rol van de gemeenteraad bij de WWB heeft de VNG de handreiking 'Verantwoord Sturen' uitgebracht. Deze kunt u downloaden vanaf www.vng.nl > Sociale Zaken.

Veel informatie in de vorm van handleidingen en beeldmateriaal vindt u bij de stichting StimulanSZ, die gemeenten ondersteunt bij het uitvoeren van het beleid voor sociale zaken.